

SEPULCRES I ENTERRAMENTS AL SANTUARI DE SANT MAGÍ DE LA BRUFAGANYA

Silvestre Palà Augé

El sepulcre de Sant Magí

El lloc on suposadament havia estat enterrat el cos de Sant Magí és la pedra angular que sustenta l'existència mateixa del santuari, la raó de ser de l'antic convent de dominics i que dona sentit a la llegenda que durant segles ha alimentat una devoció popular escampada per diversos llocs de Catalunya.

Quan a principis de novembre de l'any 1603 van arribar els dominics a Sant Magí, el primer que van fer fou un inventari de tot allò que hi van trobar. Entre moltes altres coses al document s'hi descriu amb deteniment el lloc on suposadament hi havia la sepultura del sant, tal com ens explica Avel·lí André i Gabián en la seva transcripció del Llibre de la Fundació¹ i com ens havien explicat anteriorment mossèn Joan Segura² i mos-

sèn Sanç Capdevila³

No tinc intenció de fer aquí un estudi en profunditat de la realitat del suposat sepulcre, però sí deixar constància que aquella primera tomba del sant que es descriu a l'inventari, quan es va construir el nou santuari a principis del segle XVIII, va ser situada en el lloc més important de l'església, al centre mateix del creuer, on va rebre la devoció dels fidels durant anys i anys fins a la guerra de l'any 1936, en què va ser totalment destruïda. Aquella devoció es feia evident amb les nombroses ofrenes i exvots que cobrien permanentment el sepulcre.

Avui el lloc on hi havia el monument funerari està assenyalat amb un enrajolat diferent a la resta del santuari.

---

¹ ANDRÉ GABIÁN, Avel·lí (a cura de): *Llibre de la fundació del convent de Sant Magí*, Santa Coloma de Queralt, Associació Cultural Baixa Segarra, 2021, p. 37.

² SEGURA I VALLS, Joan: *Història del santuari de*

Sant Magí, (edició facsímil) Santa Coloma de Queralt, Associació Cultural Baixa Segarra, 1994, p. 27.

³ CAPDEVILA, Sanç: *Història compendiada del santuari de Sant Magí*, Montblanch, Obradors tipogràfics de J.M. Recasens, 1924, pp. 42-44.

Sepulcre de Sant Magí. Postal d'Àngel Todrà Viazo.

Els enterraments a les esglésies

Fins a finals del segle XVIII era una pràctica molt habitual de fer enterraments dintre de les esglésies, capelles o santuaris. L'increment de la població de finals del set-cents els va fer augmentar desmesuradament i es van començar a dictar lleis i normes per part de l'autoritat civil per prohibir-los per motius d'higiene. Malgrat la resistència d'una part del clergat perquè perdien ingressos, però també per part d'una part dels fidels, especialment els més rics⁴, a qui se'ls

⁴ GRAU PUJOL, Josep M.T.: "La prohibició d'enterrar a l'interior de les esglésies: una llei de difícil aplicació. L'exemple dels Segura de Santa Coloma de Queralt (1788-1795)" a *Recull* núm. 3, Santa Coloma de Queralt, Associació Cultural Baixa Segarra, 1995, pp. 109-116.

privava de reposar en el lloc que consideraven més útil per a la seva salvació en el moment de la mort, de forma gradual es va anat imposant la pràctica d'edificar cementiris a una certa distància dels nuclis habitats.

Els enterraments al santuari de Sant Magí

Sant Magí no n'era pas una excepció, i un excel·lent i un recent llibre de la Montserrat Rumbau⁵ ofereix testimonis de persones riques que volien ser enterrades dintre del santuari com un tal Rafel Llorach⁶, nascut a Montalegre, que havia

⁵ RUMBAU, Montserrat: *500 anys de vida rural a Sant Magí de la Brufaganya i els seus entorns*, Santa Coloma de Queralt, Associació Cultural Baixa Segarra-Editorial Cossetània, 2020.

⁶ *Ibid.* p. 110

fet fortuna a Barcelona com a veler o fabricant de veles per als vaixells.

Del 1768 és un testament⁷ on un tal Magí Segura manifesta que vol ser enterrat dintre de l'església, a la tomba dels parroquians.

Dintre del santuari, almenys en una determinada època, només s'hi podien enterrar els veïns, no pas els forasters. I moltes persones, en els seus testaments, manifesten que volen ser enterrades:⁸ a l'entrada, al porxo, al portal, en algunes capelles, com la del Roser i la de Sant Cristòfol, al peu del "caragol" que puja al cor, tocant a la pica de l'aigua beneïda, sota el faristol on hi havia el llibre dels miracles, vora la botiga de les candeles i creus, que devia ser a tocar de l'església, sota la seva finestra, davant la seva porta, al pati... En definitiva, com més a prop millor de la tomba del sant, que era dins l'església.

De totes aquestes sepultures no en queda rastre, almenys de forma visible, excepte en els dos casos següents: la làpida d'Esteve Puig i una làpida multi-familiar.

La làpida d'Esteve Puig

És una pedra calcària de 106 x 62 cm. amb la següent inscripció: "SEPULTURA DE L'ESTEVE PUIG I DELS SEUS EN LO ANY 1637". A la part inferior es veu una calavera amb dos ossos creuats sota la mandíbula. Està collada al sòl del santuari i amb tota probabilitat tanca l'entrada d'una cripta situada sota de l'actual presbiteri de l'església.

---

⁷ Íbid. p. 605

⁸ Íbid. p. 556

Esteve Puig⁹ era el batlle de Rocamora quan els frares dominics van arribar a Sant Magí de la Brufaganya l'any 1603 i exerciria com a tal fins a la seva mort el 1637.

En un testament de l'any 1621 manava que quan ell es morís, el seu hereu havia d'encarregar una pedra on hi posés: "Sepultura de Esteve Puig" i volia ser enterrat "davant lo portal de la iglesia, sota lo porxo".

Quan va morir el 31 de març de 1637 no el van enterrar on ell havia dit que l'enterressin en el testament de 16 anys abans, sinó a la capella de Sant Domènec, que era un lloc de més categoria, donada l'ascendència que devia tenir davant de la comunitat dels frares.

A principis del segle XVIII, gairebé cent anys després, es va construir el nou santuari, però probablement la sepultura no es va moure de lloc i amb la nova distribució de l'espai va quedar en un indret secundari, al costat de la sagristia, on encara ara la podem veure.

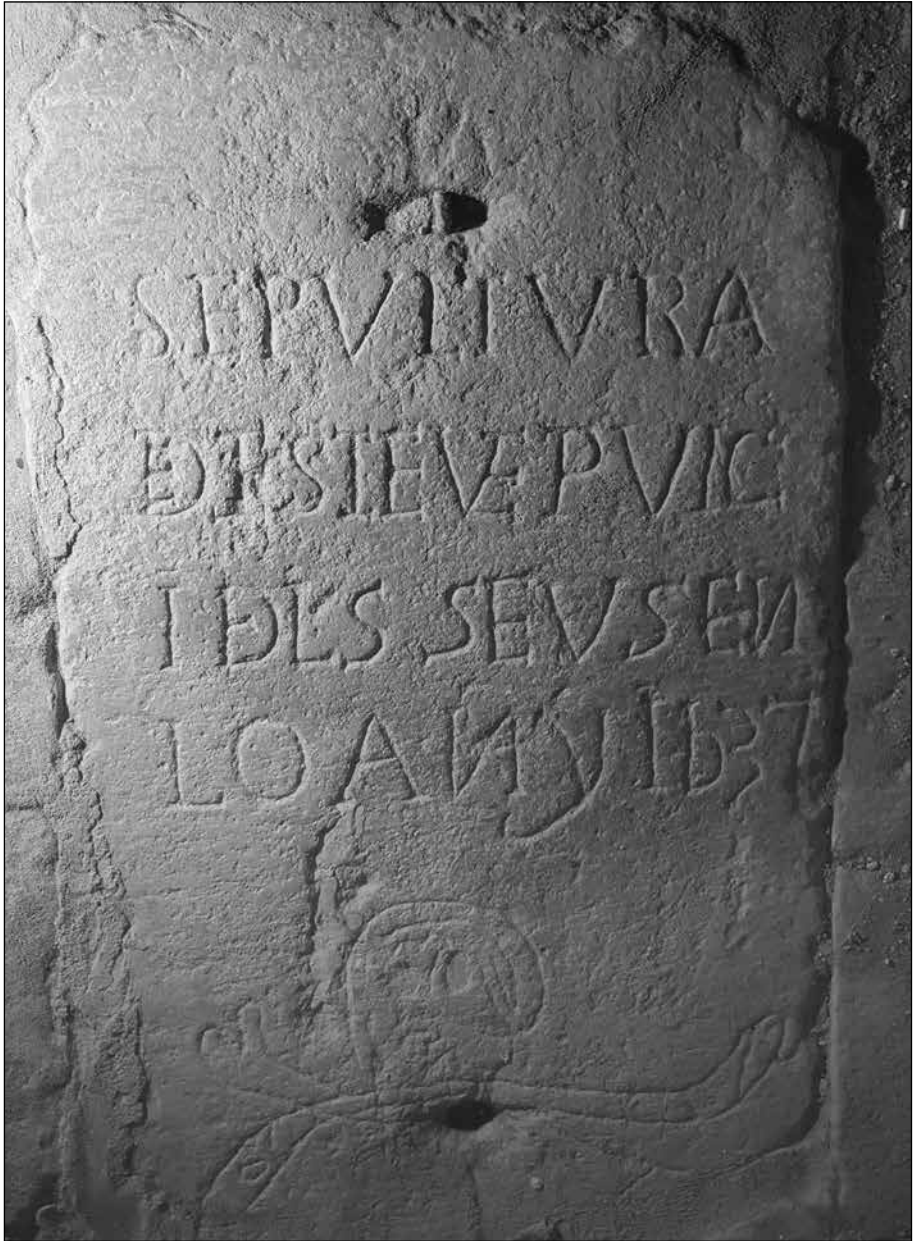
Una làpida multi-familiar

En una peça de pedra rectangular de 41 x 63 cm. dipositada en un magatzem del santuari, hi ha una inscripció gravada a cisell que diu:

SEPULTURA
MASsIA BERENGUER
ONOFRE BEUMALA
MARIANO ALBET
MAGI SEGURA I ELS
SEUS

---

⁹ Íbid. p. 614

Làpida de la tomba d'Esteve Puig.

Làpida de la tomba multi-familiar.

La làpida està solta i fora del seu lloc i es nota que ha estat entre enderrocs. Està deteriorada tot i que la inscripció es veu sencera.

L'any 1750 quatre famílies¹⁰ dels entorns de Sant Magí, reunides en una cel·la del convent, acorden fer una sepultura a dintre de l'església. Són Macià Berenguer, masover de Rocamora, Onofre Beumala, masover de la Caseta, Magí Segura, ermità de Nostra Senyora de la Salut, i Francisco Domènech, del terme de Santa Perpètua.

Les clàusules de l'acord deien que a la sepultura s'hi poden enterrar tots els membres de cadascuna de les famílies,

també les generacions futures, encara que algunes visquin fora del terme de Sant Magí, i també els mossos, els criats i les criades de cada casa.

Tots tenen els mateixos drets, menys els treballadors del Francisco Domènech de Santa Perpètua: els seus mossos, criats i criades no podran ser-hi enterrats, perquè aquests "se deuen reputar forasters"

Els drets de tots ells van units a les famílies, no a les cases que habiten, o sigui que si algú es ven la casa els seus compradors no tenen dret a enterrar-s'hi.

La sepultura era al mig de l'església segons els documents consultats per la Montserrat Rumbau

La sepultura es va construir ja al nou temple, que es va començar l'any 1735

---

¹⁰ Ibid. p. 557

i molt probablement la sepultura va ser profanada durant la guerra civil de 1936 i la làpida va quedar amuntegada amb altres enderrocs del santuari.

La cripta sota el presbiteri

És molt probable que al subsòl de tot el santuari hi hagi múltiples enterraments, tot i que no en podem precisar el lloc exacte. El que sí que és segur, segons

ens ha arribat de fonts fefaents, és que sota de l'actual presbiteri, com en la majoria d'esglésies, hi ha una cripta on eren enterrats els frares que morien i també algunes persones importants com va ser l'Esteve Puig, batlle de Rocamora.

L'entrada a la cripta està tapada per la làpida de l'esmentat Esteve Puig que hem descrit anteriorment.